עין משפט
נר מצוה

ד א מיי' פ"ט מהלכות נזירות הלכה טו:
ה ב מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה א סמג לאוין נח טוש"ע י"ד סימן קפא סעיף ג:
ו ג מיי' פ"י מהלכות נזירות הלכה ט:
ז ד מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף ה [וכרב אלפס מכות פ"ג ד' רפה. ע"ש]:
ח ה מיי' שם הלכה ג ה טוש"ע שם סעיף ז:

נושא/מבנה
ב' לשונות
"שמואל"
תשובת שמואל בב' הלשונות

דקתני ואיני יודע איזה מכם שמע מינה: ① מגלחין ומביאין: ואמאי, דילמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה? אמר שמואל *באשה וקטן, ולוקמא בגדול *והקפת כל הראש לא שמה הקפה, מדלא מוקים לה הכי שמע מינה קסבר שמואל הקפת כל הראש שמה הקפה; ② מר זוטרא מתני לה להא שמעתא דשמואל אסיפא *נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ומגלח ד' תגלחות (א) והא קעביד הקפה? אמר שמואל באשה וקטן; אמר רב הונא *המקיף את הקטן הרי הוא חייב. א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא (ב) ודידך מאן מגלח להון? אמר ליה חובה, *תקברינון חובה לבניה, כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא, מכדי, תרוייהו סבירא (ג) הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמיפלגי? רב הונא סבר °לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית [את] פאת זקנך *כל שיש לו השחתה יש לו הקפה והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו נמי בהקפה ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואיתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב והאי קטן הואיל והוא גופיה לאו בר עונשין הוא דמיחייב מקיף נמי לא מיחייב; לימא הקפת כל הראש תנאי היא *דתנו רבנן ראשו מה תלמוד לומר? לפי שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם יכול

דקתני ואיני יודע. דמשמע °שלא נודע לו מעולם משום דלא הוה (בהם) מדלא קתני שכחתי: **והא** קא עביד הקפה· א) [בראש] השחתת הקפה: [**באשה**]. בראש האשה שאינה אסורה בהקפה דדרשינן בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה:

והא קא עביד השחתת זקן. דבספק תגלחת מצורע מגלח זקנו בתער וקעבר בהשחתת זקן ובהקפת ראש מספק:

המקיף את הקטן חייב· דהי כתיב רחמנא לא תקיפו פאת אף אפאות דקטן אזהר:

ודידך מאן מגלח להון· שראה בנים קטנים מגולחים ראשיהם עם פאותיהם: א"ל חובה· אשתו היתה, ורב הונא לטעמיה דאמר בסמוך הנשים מותרות להקיף דכיון דאינן באיסור דניקף ליתנהו נמי באיסור דמקיף: **חובה** תקברינהו לבניה· דאיסורא קא עבדא: כולהו שני כו'. כשגגה שיוצאת מלפני השליט:

מכדי תרוייהו סבירא להו הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הונא דאמר חובה מגלחה להו אבל האיש היה עובר אע"פ שמגלח כל ראשם וכן רב אדא דאמר חובה תקברינהו לבניה חובה נענשה:

במאי פליגי· מאי טעמייהו:

והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה· בין להיות נקפות בין להקיף אחרים ואפילו לגדול מותרות: **ורב** אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע· פשטיה [דקרא] ודאי לניקף אזהר רחמנא דהא פאת ראשכם כתיב דהיינו הניקף ומיהו מדקאמר לא תקיפו ולא כתיב לא תוקפו הוסב הלאו גם על המקיף כדי להקיש מקיף לניקף כלומר כל היכא דניקף בר חיובא הוא כל מקיף נמי בר חיובא הוא וההוא קטן הואיל וגופיה לאו בר עונשין הוא ולא מיחייב מקיף ליה נמי לא מיחייב ואפי' איש שרי להקופי לקטן ואין לתמוה מנא ליה להש"ס דרב אדא בר אהבה סבר מותר לגדול להקיף את הקטן דמשמע ליה מדקאמר ליה לרב הונא ודידך מאן מקיף להו דמשמע לדידי אפי' גדול מקיף לקטן אבל לדידך מאן מקיף להון והאי דלטייה היינו לפי סברתו דרב הונא דאסר לגדול להקיף לקטן ואמר ליה כיון דאסרת לגדול להקיף לקטן גם האשה אסורה להקיף לקטן דלא ס"ל למדרש לרב אדא לדרוש כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה לפטור אשה המקפת אחרים ואע"ג דבקידושין בפ' קמא (דף לה:) דרשינן הכי כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה כו' לפטור נשים הניקפות בההיא דרשה מודה רב אדא משום דפשטיה דקרא איירי בניקף אבל מה שדורש רב הונא נמי לא תקיפו אמקיף מלישנא דלא תקיפו ומקישו להשחתת זקן לפטור האשה המקפת אפי' לגדול בהא ודאי פליג רב אדא דלית לן להקיש הקפה להשחתה אלא במאי דאיירי פשטיה דקרא כגון בניקף והשתא פליגי בתרתי רב הונא סבר דאשה שריא להקיף בין גדול בין קטן הואיל ואינה בהשחתה אינה בהקפה בין להיות בהקפה דאיירי ביה פשטיה דקרא בין להקיף אחרים ורב אדא סבר דודאי אשה פטורה מלהיות ניקפת מהקישא דהשחתה דאיירי ביה פשטיה דקרא אבל מלישנא דלא תקיפו דדרשינן מיניה לחייב גם המקיף גם האשה חייבת בההוא ולא נפטרה מהקישא דהשחתה כיון דלא איירי ביה פשטיה דקרא ועוברת בלאו אם הקיפה לגדול ופליגי נמי בקטן דרב הונא סבר גדול המקיף את הקטן חייב ולא מסתברא ליה לרב הונא למידרש דמשום דאפקיה קרא בהך לישנא דלא תקיפו דמשמע אמקיף ואניקף למימר דהיכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור דהיינו למיגמר מגברא על גברא לא משמע ליה ורב [אדא] סבר דלהכי אפקיה קרא בהך לישנא למימר היכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור הילכך גדול המקיף לקטן פטור ונראה דקיי"ל כרב הונא דאשה שריא להקיף קטן וה"ה לגדול דסוגיא דהש"ס כוותיה בפרק קמא דבבא מציעא (דף י:) דקאמר *מאי ביניהו איש דאמר לאשה אקיפי לי קטן וקאמר דהשליח דהיינו האשה לאו בת חיובא היא אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כרב הונא ומדנקט נמי אשה ולא איש משמע נמי דאיש המקיף לקטן חייב והיינו נמי כרב הונא והוה מצי למימר התם שהאיש אמר לאשה אקיפי לי גדול כיון דסוגיא אזלא כרב הונא אלא הגדול לא יאבה שמוע לה שתקיפנו כי הוא יתחייב אבל קטן לאו בר מחאה הוא ולאו בר עונשין הוא וא"ת ולרב אדא דמקיש מקיף לניקף וה"ה דנקיש ניקף למקיף ונימא כל היכא דמקיף לאו בר חיובא ניקף נמי פטור ויהיה מותר להיות ניקף מן העובד כוכבים וי"ל לרב אדא מקיף לניקף מקשינן משום דעיקר חיובא דקרא אניקף כתיב לא תקיפו פאת דהיינו פאת דניקף למימר היכא דניקף בר חיובא גם המקיף חייב ואי הניקף לאו בר חיובא הוא המקיף פטור אבל כשהניקף בר חיובא אף אם אין המקיף בר חיובא אסור דקרא אתי לאקושי מקיף דמשתמע מלישנא דלא תקיפו אניקף דמשמע מגופיה דפשטיה דקרא אבל אין סברא להקיש גופיה דקרא דהיינו הניקף למקיף דלא משתמע אלא מלישנא בעלמא לא תקיפו ולא מגופיה דקרא ותדע דאם לא כן מצורע אמאי דחי לאו דהקפה והא אפשר לקיים שתיהם שיקיפהו קטן ואשה ועובד כוכבים אלא שמע מינה כדפרישית וא"ת ולרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף ואע"ג דניקף לאו בר חיובא הוא מיחייב מקיף אם כן המקיף את העובד כוכבים לחייב כמו המקיף לקטן ודוחק לחלק משום דקטן אתי לכלל חיוב דהשתא מיהא לאו בר חיובא הוא וטעמא דרב הונא לא תלי בהכי אלא משום דלא מקיש מקיף לניקף ונראה להר"ף דיש לומר הואיל וכתיב פאת ראשכם אישראל קאי קרא ולא אעובד כוכבים ול"ע במקיף את האשה אי מחייב כמו בקטן לרב הונא*: **לפי** שנאמר לא תקיפו יכול אף מצורע כן תלמוד לומר ראשו· קא סלקא דעתך השתא דמן הדין לא אילטריך קרא למדחי לא תעשה דהקפה דאף לאו השוה בכל קים לן [ב] דהקפת כל הראש שמה הקפה:

אמר

(ד) וקא עבר א) על לאו דהקפה דתגלחת אינו לצורך ויש בה משום לא תקיפו: **אמר שמואל באשה וקטן**· כגון שהיו שני נזירים הללו שתי נשים או שני קטנים דלא מיחייבי אהקפה: **אמאי מגלח**· ארבע תגלחיות והא קא עבר בתרתי תגלחיות קמייתא משום לאו ב) דלא תשחית את פאת (ה) זקן שכן מגלח [כל] שערו ואאידך מינייהו קעבר משום הקפה: והא קא עביד השחתה גרסי': **א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא ודידך**· דאמרת המקיף את הקטן חייב ג) קטנים דאיתנהו מגולחין כל הראש כדאורחייהו דאיכא דקמגלחי להו כדי להברותן לאחר החולי מאן קמגלח להו: **אמר ליה חובה**· כך שמה דאשתו דרב הונא דקסבר רב הונא דאשה לא מיפקדא אלאו דהקפת הראש אראש אחרים כלל: **אמר ליה רב אדא** ד) **תיקברינהו לבניה**· דלדידך דאמרת המקיף את הקטן חייב כי מקפת ליה אשה נמי חייבת אבל לדידי אפילו גדול המקיף את הקטן פטור והוא הדין נמי לאשה, וכן בגדול המקיף את הגדול חייב והוא הדין לאשה: **מכדי תרוייהו סבירא להו דהקפת כל הראש שמה הקפה**· והא הוה להו הקפת כל הראש לבניו דרב הונא: **במאי פליגי**· כלומר מאי איכא בינייהו דמאן דאסר בגדול ה) (אמאי) שרי באשה: **והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה**· דלית להו זקן ליתנהו בהקפה כלל שאפילו אשה המקפת את הגדול פטורה: **רב אדא בר אהבה סבר כי אמר רחמנא לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף במשמע**. ולהא מילתא איתקש ניקף למקיף דכל היכא דניקף חייב מקיף נמי חייב לא שנא איש ולא שנא אשה: **והאי קטן הואיל והוא גופיה לא מיחייב**· משום דלאו בר עונשין הוא ולא דמקיף ליה נמי לא מחייב ואפילו איש:

יכול

תורה אור
ויקרא יט
שם יד

פי' הרא"ש

דיקא נמי דקתני ואיני יודע דמשמע שלא ידע מעולם מדלא קתני ושכחתי איזה מכם טמא אלמא שמרווק היה (נטמא): באשה שאינה באיסור הקפת ראש· כדאמר בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה וקטן שהוא טופלא סמוך לאיש: המקיף את הקטן חייב דכתיב לא תקיפו פאת ואף פאת קטן בכלל: ודידך מאן מגלח להו· שהיו תגלין שלא לשייר פאות כשהיו מגלחים ראש הקטנים: א"ל חובה· כך שם אשת רב הונא וס"ל דוקא איש המקיף את הקטן חייב ולא אשה כדמפרש טעמא בסמוך: חובה תקברינהו לבנה· וכי היא רוצה שתקבור את בניה שאינה יראת העונש על שהיא מקפת אותם: הוי כשגגה שיוצאת מלפני השליט וקברה בניה אע"פ שלא קלל אותה: מכדי תרוייהו סברי הקפת כל הראש שמה הקפה· רב הונא דאמר חובה מגלח להו אבל איש לא· וכן רב אדא דאמר תקברינהו לבנה: במאי קמיפלגי דרב אדא סבר דאיש המקיף קטן פטור מדקאמר ודידך מאן מגלח להו מכלל דלדידיה אפי' איש יכול להקיף את הקטן באיזה סברא נחלקו: הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה· פי' באיסור הקפה כלל ואף להקיף הקטן מותרות· וכן אם הקיפה את הגדול פטורה: ורב אדא סבר. נהי דליתנהו בהקפת ראשן בהקפת ראש אחר איתנהו: אחד המקיף ואחד הניקף במשמע דלא תקיפו: והאי קטן וכו' והאי דקאמר רב אדא חובה תקברינהו לבנה לדבריו דרב הונא קאמר לדידך דלית לך דכי ניקף פטור מקיף נמי פטור דקאמ' המקיף את הקטן חייב· גם חובה יש לירא מעונש דאין חילוק בין איש מקיף קטן לאשה מקפת: דתניא ראשו מה ת"ל· גבי מצורע כתיב ונגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח· והשתא דריש לראשו דמיותר דבכלל כל שערו הוא ולקמן דריש זקנו וגבות עיניו דריש א)(פי') היה מביא לכלל ופרט וכלל לרבות כל כנוס שער ונראה:

נושא/מבנה
ב' מקורות
להובאו
בנסיון
לומר
דהקפת
כל הראש
הוי הקפה
היינו מח'
תנאים

מסורת הש"ס

[לעיל מח. לקמן נח.]

לעיל נה: לקמן נט:

קדושין לה:

לעיל מח. יבמות ה.

[צ"ל אי נמי]

[עי' תוס' שבועות ג. ד"ה ועל הזקן]

	אשה	איש (גדול)
ר' הונא	פטורה	ח"ב
ר' אדא	פטורה	פטור

נוסחת הריב"ן

א) מספק על: ב) משום לאו דהשחתה דלא כו' פאת זקן שכן מגלח כל שערו ואאידך: ג) חייב גבי דידך דאיתנהו מגולחין את הראש כל אורחייהו: ד) חובה: ה) מאי טעמא שרי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ד' תגלחות אמאי והא קעביד: (ב) שם ודידך מאן מגלח: (ג) שם תרוייהו סבירא להו הקפת: (ד) רש"י ד"ה דיקא וכו' ידע ס"ד ואח"כ מ"ה והא קעביד הקפה ועבר על לאו דהקפה: (ה) ד"ה אמאי פאת זקן שכן:

א) צ"ל וגבות עיניו דריש בפ' היה מביא דף טז ע"א לכלל ופרט וכלל וכו'.

גליון הש"ס תוס' ד"ה דקתני כו' שלא נודע לו מעולם· עי' יבמות כג ע"ב ובחידושי בכור שור שם:

הגהות מהר"ב רנשבורג א] תוד"ה והא קא עביד הקפה בזקן השחתה הקפה בראש כצ"ל א"מ: ב] ד"ה לפי שנאמר וכו' בכל קים לן דדחי אלא קמ"ל דהקפת כל הראש שמה הקפה כצ"ל א"מ ויעוש"ב: